

POCZTAJ BÓH

ČAS OPIS EVANGELSKICH SERBOW

11. číslo

Budyšin, nowember 1964

Lětnik 15

Hrono na nazymnik 1964

Knjez ma sčerpliwosć z wami a nochce, zo by što zhubjeny był, ale zo by so každy k pokuće wobroćil. (2. Pětr. 3, 9)

Do našeho křesćanskeho wěruwu znaća sluša sada: „...zwoťkal wón — Jezus — přińdže, sudzić žiwych a morwych.“ Někto na kóncu cyrkwinskeho lěta mamy wosebje na to spominać — runje tak kaž tež potom zaso w adwentskim času, kotryž před durjemi steji. Potajkim Jezus zaso přińdže, to wěri křesćan, to su křesćenjo we wšitkich časach wěрили. Wono so jenož praša, hdy to budže a kak to budže. Wotmołwić móžemy na to jenož: To nichtón njewě, njemóže nichtón wědžeć. Wo tym njetrjebamy a nochcemy sebi hłowu lamać.

Husto su křesćenjo sebi myslili, zo je kónc swěta a z tym Jezusowy přichad a přichod jara blisko. Ale přeco su so w tym mylili, w spočatku křesćanskeje cyrkwyje runje tak kaž wokoło lěta 1000 abo pozdžišo, hdyž snano běchu tyšniwe časy, wójny, krejrozleće, hlód, mór, zemjerženje abo štožkuli hewak.

Z tutym prašenjom zaběra so naš list. Lěpje prajene: Wón so zaběra z ludźimi, kiž so prašaja: „Hdže je slub jeho přichoda? Přetož wot toho časa, jako su wótcjo wusnyli, wostanje wšitko, kaž je było wot spočatka stworjenja.“ (2. Pětr. 3, 4.) A přeco a přeco zaso su so ludžo tak prašeli a tak prajili: „Hdže wón wostanje? Njewostanje wjele bóle wšo při starym? Snano docyla njepřińdže?“

Tym praji japošto! Bóh ma hinašu protyku. Wón so při tym powoła na znate psalmske słowo, zo je před Knjezom tysac lět kaž jedyn dzeń. Hladaj do štučki do našeho hrona, tam to wšo steji.

A w našim słowje wón praji: Hdyž Bóh to tak nuznje nima a wón tak njechwata, potom je to jeho hnada. Wón je sčerpliwý z nami a nochce, zo by što zhubjeny był, ale zo by so každy k pokuće wobroćil.

Čas potajkim, kotryž nam hišće wostaji a wo kotrymž nichtó njewě, kak dołhi abo kak krótki wón budže, je hnadny čas. Wón chce hišće skladnosć dać, zo so prawje wjele k pokuće wobroćil.

Ach, zo bychmy my wšitecy z prawym słowom w prawym času, ale wosebje tež z prawym zadžerženjom k tomu dopomhali a přinošowali, zo budže wjele tajkich, kiž tutu wulku možnotu a skladnosć wužiawu. Po zdaću tomu tak njeje! Kak wažne je potom, zo bychmy sami tutu sklad-

NAŠE ROWY

Poslednja njedžela cyrkwinskeho lěta so bliži. Wěncy budžeja so po cyłym kraju na rowy zemrětych nosyc. A každy nošer tajkeho wěncu spomina w lubosći na jedneho čłowjeka, z kotrymž je smět něšto časa hromadže pućować přez swět a žiwjenje. Hdyž na tutej njedželi po našich pohrjebnišćach chodžimy — a njech to každy čini — smy hnući, kak wjele prócy je so nałožiło za wupyšjenje každeho jednotliwego rowa. Z haložkami je row wobtykany, kaž

Tež poslednje topjeno je něk wotpadnyło

by jemu zyma njesmělo być. To je rjane znamjo čłowskeje duše, zo so na zemrětych w lubosći spomina. A při tym tajke spominanje njesmělo jenož žarowanje wo naše zańdžene lěta być. Tehdom, hdyž běše njeboćički hišće žiwy, a snano su so mjeztym hižom lětdžesatki minyły, haj tehdom běše wšo hišće hinak. Džělo, swójba, nadawki, powoľanje sej nas wužadachu a my móžachmy wjele dokonjeć. A někto je staroba přišla z kiprosću a samotu. Stary čłowjek wjace wjele dokonjeć njemóže a wot njeho so tež wjele wjace njewočakuje. Wón steji z boka žiwjenja. A při rowach zemrětych ma wobrazy prjedawšich lět před woćomaj a je zrudny. Jemu je žel. Wón drje sam ani prawje njewě, kak jara wón sam swoje minjene žiwjenje wobžaruje.

Njeh pak naše čiche spominanje při rowach njeje jenož spominanje na nas samych, ale njeh je to wjele bóle džakowanje za wšu lubosć, kotruž smy wot tych dostali, kotřiž su prjedy nas tu byli a prjedy nas tule zemju wopušćili. Štož běše rjane w našim žiwjenju, běše cyle wěsće tež dar a dobroćiwosć čłowjeskich wutrobow. Ty njetsy zbožowny sam za sebję, ale přeco ze čłowjeskimi dušami hromadže, kotrež su tebi bliske. A hdyž sy ty tajkich čłowjekow poměł, potom njerudž so wo to, zo sće so džělic dyrbjeli, ale připóznawaj to, štož sy měł.

Mi wšak džensa wosebje tež wo to dže, zo mamy my zhromadnje swoje rowy, my Serbja swojich serbskich wótcow, kotrychž smy lubo měli, kotřiž su nas lubowali, kotřiž su nam ze swojeje wutroby dawali dary pobožnosće, čłowjeskeje dobroćiwosće a narodneje lubosće. Dajće mi jenož dwě mjenje naspomnić z našich poslednich lět. Ja nihdy na nihdy nochcu z tym prajić, zo tamni, kotrychž njemjenuju, njeběchu runje tak hódni byli. My chcemy w duchu tež na jich row k lětu abo pozdžišo wěnc položiť.

Stupmy najprjedy k rowej fararja Mikele w Malešecach. Lětdžesatki je wón Malešansku wosadu wobstarał. Je njedzeli předował, džěci křičil a wučil, wěrował, chorych wopytał a zemrětych pochował. Hač je wón wšitko derje dokonjał? Štož je jeho bliže znať, tutoho swěrneho a njewšědnje pilneho čłowjeka česći, kotryž je přez dołhe lěta při wšem zastojnskim džěle redigował serbski „Misijonski posoł“. Bórže budu 30 lět, zo stejachmy hromadže w Budyšink-

La.

skich skaľach. Wosrjedz wosady luty ch mladych ludzi won serbsce a nemsce k mladym poręca a pri tym z wulkej zahoritoscü wuzna: „Ja slubju sej wečnu mladosc!“ Pri tym zaduny wetrik a chcyše šibale jemu periku z plęcha wottorhnyč, a won tomu zadzęwa, zo elegantnje z dwęmaj porstomaj ju hišće sebi na hłowje zdzırza. Po lętach wšak hižom tehdom wjace mlody njebeše. Hdyž pak dzęna na njeho spominam, so džiwiwam, kajku duchownu hibičiwosc bě sej won hač do wysokeje staroby hišće wobchowal. Kak někotry mlody čłowjek je dzęna wjele suchiši a twjerdši a mjenje hibičiwu w svojich myslach.

W bliskich Chwačicach je skutkowaľ jako přeni duchowny serbski wyši farar Zarjenk, wučer našeje generacije serbskich duchownych. My mamy svojeho wučerja wutrobnje lubo. Hač drje su Chwačenjo tak prawje wędzeli, kak nadobneho čłowjeka su tehdom za fararja měli? Won beše wulce wobdarjeny. Hač by won snadž zbožowniši byl, njeby-li na duchownstwo študowaľ w mladych lętach, ale tola radšo na prawo, kaž bě jeho

präni wotpohlad? Snano by won dobry jurista byl! Jeho žiwjenje njebeše bjez znufirkownych čęzow. Snano bě won tež wosamočeny. Džęci žane njemęješe. A tuž won swoju lubosc bohače na nas zložil, na nas, svojich wučomcow w serbskej ręči. Kajke bęchu to krasne rozmoľwy za blidom, wosebje popoľdnju při kofeju. A našim žortam so won tak z cyľete wutroby smęješe, zo so jemu sylzy po licomaj ronjachu. Mjez nami mladymi beše won rady. Škoda, zo tehdom hišće bole rjanosc a hlubokosc tutoho časa na Chwačanskej farje njespoznachmy a njewužiwachmy. Njeboh Zarjenk njemęješe žadyn skot w domje. Ale kōžda kōčka, kōždy psyčk, kōžda husyca ducy po puču dosta wot njeho slowo luboscę. Wosebite lubuški bęchu jemu maľe džęci. Pri wšem začuwachmy, zo je žiwjenje jemu tak někotryžkuli po zdachu skromny dar doľžne wostaľ. Won njebeše chudy, ale snano wbohi. My, jeho šulerjo, so jemu džakujemy, zo je nam pokazal rjanoscę serbskej ręče. Zarjenk je po wójnje w přenich męsacach lęta 1946 w chudobje a samoče z hlodom a zymu zahynyl. W.

domje je so zbožowny a pobožny zaľožk položil za žiwjenje wulkeho ducha. Jow je Luther smęľ w Kotec domje so wuwil a wjesoľy byč. W staršiskim domje je Luther po wšem zdachu na slowo posluchač dyrbjaľ. Jeho nan je maľeho Męrcina raz jeneho jeničkeho worješka dla přebil, zo beše hōľcec wšon splōšany. Ale kruty staršiski dom je maľemu Lutheręj spomožny byl, so pozdžišo w cuzbje zwolniwje zarjadowač a ponižnje wšitku lubosc z džakownoscü připoznač. Chwalena budž tamna knjeni Kotowa luboscę dla, kiž je wona cuzemu hōľcej węnowaľa.

Njedaloko Lutheroweho doma je Bachowy dom, hdžež je so narodil Jan Sebastian Bach, kotryž je jedyn z najwjetšich nęmskich hudźbnikow. Snano so něchtōn namaka, kiž wam při dobrej přiležnosti něšto wjace wotutym pobožnym mužu powęda. My chcemy nimo tuteho Bachoweho domu hič, horje na Wartburg, kotraž je wosrjedz rjanych lęsow hnydom za męstom. Ducy horje nam přeco zaso do myslow přindže, zo je po samsnych pučach Męrcin Luther jako „Junker Jörg“ w lęce 1521 wjele horje a dele chodzil, zo by jednoremu ludej „na hubu“ (aufs Maul) hladaľ.

Kōnc haperleje beše Luther před Reichstagom we Wormsu, hdžež na rozsudne prašenje, hač chce swoje spisy začisnyč jako wopačne, z jasnym „ně“ wotmoľwi. Wyskajo won po swoim rozsudce do hospody so wrōci. Won bě wolil mjez zemskim zbožom a bohatstwom a smjerču a bě so rozsudzil za smjerč, přetož wot wšeho spočatka bě jasne, zo kejšor jeho zausdzi a z tym bě jeho žiwjenje přehrate. Ale Boh je puče wędzal swojeho wotročka škitac. Ducy dom jeho „nadpadnychu“ a jeho zawlečechu na Wartburg, hdžež je Luther so schowal wot meje 1521 hač do přenich dnjow męrcia 1522. W čišinje Wartburgskeho hrodu je so Luther zmužil na hoberske džęlo. Won je tam započal z přeložowanjom Noweho Testamenta z grekskeje do nęmskeje ręče. A jeho džęlo je so jemu z Božej pomocu a węzo z wulkej, wulkej prōcu nanajrješo poradžilo. Njeby-li Luther nič dale dokonjaľ, tele męsacy na Wartburg bychu hižom dosahaľe, jeho mjeno z njezachodnym blyšču wobdač. Rjanosc našeho serbskeho přeložka Biblije so z wulkeho džęla tež zložuje na Lutherowy skutk. Nětk tam bęchmy horjeka, rano zahe na Wartburg. Tak zahe, zo beše hišće wšitko zezamkane a jenož węza nic, z kotrejš zhladowachmy daloko přez čmowe lęsy Durinskeje. Što sym ja wšitko do rjanoscow smęľ w swoim žiwjenju hižom wlohadač. Ja so Bohu za tajku hnadnu džakuju. Tež tole zhladowanje z Wartburgskeje węze slušo do rjanych hodžin mojeho žiwjenja.

Přęcelny dohladowar bě po doľhim prašenju tola skōncnje zwolniwy, nam pokazac jstwu, w kotrejš je Luther tehdom bydil. Skoro chce so nam zdač, zo wulkosc ducha so njejewi w luksorzoznym a bohatym wotowanju bydenja, ale zo so nadobnosć, wulkosc, sprawnosc a dobročiwosc čłowjeskeje duše skerje

Druzy pola nas na wopyće

Podal Gerhard Wirth

(Pokročowanje)

Eisenach

My smy potajkim po puču po Lutherowych męstnách, po męstnách, hdžež je Luther žiwy byl a skutkowaľ, hdžež je won swoje wulke mysle myslil, přędowaľ a pisaľ. Ale tež po tych męstnách, hdžež je won zbožowny byl w svojich mladych lętach. Nětk wšak tajka jęzba so njehodži tak zarjadowač, zo bychmy započeli při tym domje, hdžež je Lutherowa kolebka staľa a skōncili při jeho rowje. My smy runjewon najpředy we Wittenbergu w hrodowskej cyrkwi hnuč stali při jeho rownym kamjenju. Narodil je so Luther 10. nowembra 1483 w Eislebenje. A w samsnym męscę, w Eislebenje, je won 63 lęť pozdžišo zemřel. Eisleben w Lutherowym žiwjenju nima žadyn wosebity wuznam čiba tōn, zo je so tam jeho zemske žiwjenje započalo a skōncilo. Jeho nan beše burski syn z Mōhra čisće w nawječornych kōncinach Durinskeje, hišće zady Eisenacha. Hans Luther, Męrcina Lutherowy nan, je džęlo pytajo k ranju čahnyľ a je so jenož krōtke lęta w Eislebenje zasydlil a je bōrce přęcahnyľ do Mansfelda, hdžež je jako džęľacę w koporowych podkōpkach w čęzkim džęle za swoju wulku swojbu wšędny chľb zaslūžil. Ze sprōcniwoscü a ze lutniwoscü pak je so Lutheręc nan z chudoby wudrapaľ. Hdyž drje won tež žane wulke zamoženje sej nahromadzil njeje, tak je won tola w maľym męstačku Mansfeld dobre mjeno męľ, tak, zo je wobyderstwo jeho wuzwolilo do męščanskeje rady. Ani Eisleben ani Mansfeld njemōžachmy na swojej jęzbje wopytač, kaž bęchmy sej zwoprędka wotmysleli. Naš „Trabancik“ wšak je na hnujace wšnje pilny, ale wšitko won tola dočinič njemōžeše. A tuž jędžechmy z Lipska

přez Naumburg runu smuhu do Eisenacha. Hdyž je Wittenberg za nas Lutherskich „Mekka“, tak možemy Eisenach z hrodom Wartburg mjenowač swoj „Medina“. Wjele tysac turistow kōžde lęto pučuje do Wittenberga a snano hišće wjace na Wartburg. Wosrjedz krasnych Durinskich horow so wupřestręwa Eisenach a w jeho bliskosci stejil hōrdy hrōd Wartburg na nahlej horje tak, zo je won ze wšęch bokow z daloka hižom widčel.

Eisenach je Luther čas svojeho žiwjenja „swoje lube męsto“ mjenowaľ. Jow je won svoje zbožowne mlode šulske lęta nazhoniľ. Po tutyh hasach je won spęwajo a chľb prošo chodzil a snadž tež jako hōľcec wšelake hōľčace pryze zworaľ. Luther beše najpředy w Eislebenje do šule započal chodzil, a je potom do Magdeburga přišoľ, hdžež je „pola bratrow zhromadneho žiwjenja“ w jenym po klōsterskim wašnjü zloženym domje jedne lęto jenož wutraľ. To beše za maľeho Męrcina čmowe, zymne, nje-wjesoľe lęto. Won svojeho nana prošęše, hač njecha jeho wuswobodzil z tuteje wokoliny. A Lutherowy nan je na to zbože zrozumjenje męľ za svojego syna. Nječ je to za wšitkich staršich dobry prikľad na přęca svojich džęci posluchač, a jeli možno, je tež dopjelnic. Za Luthera znajmjejša beše přechod wot Magdeburga do Eisenacha rozsudny za jeho cyľ žiwjenje. Won je bōrce jako maľy nutryny spęwar w kurendže węsteje knjeni Kotowej napadnyľ, a wona jeho přiwza do svojego domu. Hluboko hnuč stejachmy w maľej skromnej stwičce, w kotrejš je mlody Męrcin Luther bydil. Lutherowy dom bu drje w poslednej wójnje čęžko wobškodzeny, ale po wójnje su jōn znowa po starým wašnjü zaso natwarili. Jow w tutym

zwjazuje z ponižnosću a jednorosću. Nimale surowje twjerda běše Lutherowa stwa, mała a wuska, ale tola wulka dosć, zo by pobožneho Měrcina Luthera hospodowała. Husto drje je wón při woknje stał a zhladował do dalokosće přez hory a horki a njeskónčne lěsy. Z tuteje rjaneje a spo-možneje čišiny je Luther potom na-dobo dyrbjal do strašneho njeměra w nalěcu 1522, hdyž běše Wiltenberg wšón rozhorjeny a njemdry z lutym cychnowanjom radikalnych „nowo-tarjow“.

Na wopyće w Praze

Zo Serbja rady do Prahi pućuja, je znata wěc. Tež w „Pomhaj Böh“ smy hižo čitali rozprawy wo Praze.

Nochu wo wšitkim rozprawjeć, štož smy widželi a dožiwili na tutej štyrjoch dnjach wosrjeź oktobra w „Złotym měsće“. To docyła njeby možno bylo.

Wosebje je nam jako Serbam nad-padnylo, kak so Češa za Lužiskich Serbow zajimuju. Tak běchmy w twarjenju předawšeho serbskeho semi-narina. Hasa, w kotrež steji, rěka tež džensa hišće „U lužického semi-náře – Při lužiskim seminarje“. W tu-tym twarjenju móžachmy sebi wob-hladać mały serbski muzej. Předsyda muzeja rěčeše z nami serbsce. Po-wědaše nam wo „Towarstwe pře-čelow Lužiskich Serbow“ a pokazaše nam wustajencu fotografijow posled-njeho wopyta někotrych „přečelow Lužiskich Serbow“ we Lužicy. Tute towarstwo, w kotrymž džěla tež sobu nam wšitkim znaty farar Lanštjak, dohlolětny přečel Serbow, ma wjacé hač tysac sobustawow. Móžachmy to bórže pytnýc. Wšudžom w Praze zet-kachmy „Přečelow Lužiskich Ser-bow“. Knjeni Čižkova, džowka fara-rja Lanštjaka, pola kotrejež wjele Serbow při wopytach w Praze na hospodu zańdže, tak tež my, přewo-džeše nas po cyłym měsće. Při wo-pyće we sławnej Betlehemskej kapale zeznawachmy žonu, kiž nas přez ka-pału wodžeše. Tuta žona so jara wje-seli, hdyž styši, zo smy Lužicy Ser-bja: „Ow, ja sym tola tež člon „To-warstwa přečelow Lužiskich Ser-bow“.“ A powědaše nam, štož bě w poslednim času wo Serbach slyšała. Prof. dr. Frinta, kiž nas cyłe dopol-dnje po Husowym domje a teologiskej fakulće Komenskeho wodžeše, rěčeše tež z nami serbsce. Wón je w Praze jako sławny slawist studentow tež serbsčinu wučil. Tu w Husowym mu-zeju pokazaše nam z hordosću za-piski Serbow w knize za hosći.

Tež prof. Hromadka prašeše so za Serbami a powědaše nam wo zetka-nju ze serbskimi fararjami před ně-kotrymi lětami. Wosebje na našeho přrnjeho serbskeho superintendenta Mjerwu móžeše so hišće derje do-pomni.

Lubje witaše nas tež biskup Jed-noty Bratrowskeje, dr. Karel Reichel, kiž hižo husto we Lužicy pobywaše. Wjeseleše so, dwě serbskej sotře Jed-noty Bratrowskeje – moju mać a moju žonu – postrowić móc. Byrnjež ma wjele džěla, ma tola chwile, pilnje čitać naš „Pomhaj Böh“.

Wo mnohim by so móhlo hišće pi-sać. Nimo hewak znatych twarjenjow tutoho woprawdže złotoho města wobhladachmy sebi dokladnišo syna-gogi a muzeje stareho židowskeho geta. W Praze bě do wójny wjele Ži-dow žiwych. Šěsć synagogow mějachy za Bože služby. Džensa trjeba mała židowska wosada jenož hišće jednu synagogu. Što je so z druhimi Židami stało, pokaza so wopytarjam w pře-dawšich synagogach.

Němscy fašisća su jich po džesać-tysacach morili. Widžachmy tam tež po cyłym swěće znate rysowanki a basnje židowskich džěci z koncentra-ciskeho lěhwa Terezin (Theresien-stadt), jeničke, štož su zawostajili.

Albrecht Goes

Njeměrna noc

Z dowolnosću naklada Friedrich Wittig, Hamburg, přeł. U. I.

(Pokročowanje)

„Haj, a nětko widiče. Němska a tuta opera Fidelio. Němska 1942!“

„Luby knježe, opera Fidelio nje-slyša žanemu ludej. Wona slyša wěčnemu dučej, a tón je cuzbnik na zemi.“

„Na haj, – ale je tola tak: mamy tutu hudźbu, runje tutu hudźbu we wušomaj a potom džemy a činimy swoju sławnu winowatosć a dolžnosć. Wy dajće placki troštowacych słowow a ja potom nic cyle tak štodke, flin-towe kulki.“

„Bratře Ernsto, ja počnu jutře rano w štyrjoch k Baranowskemu do ja-stwa a njeprinjesu jemu placki ale, budže-li možno, Chrystusowy chléb a wino, a Wy wěsće, zo to je rozdzěl.“

„Haj, wěm, wěm. Wodajće, sym tak bjezradny, zo tajke hluposće powě-dam. Ale prajće tola sam: njewola to k njebjesam? My služobnicy Božeho słowa běhamy w swojej wójnskej drasće, modarske znamjo na litewce, přez čmowe drohi ruskeho města a jutře rano zatřělmy hólca!“

Mjez tym bě wětřikojće, tak zo nje-slyšach, hač bě sada doskónčena, ča-kach, doniž běchmoj zaso mjez chěž-kami, a potom prajach:

„Wy sće so přjedy mje woprašeli, kak so rozeznawamy wot Kartuschki a tamnych a što dyrbymy činić. Snano so woprawdže jenož rozeznawamy we tym, zo ženje w žanej hodzinje ni-mamy to za dobre, štož dobre njeje. Wěrnosć je, surowa wěrnosć je: My smy wšitcy do winy zaplečeni, my wšitcy. Tež Baranowski njeje bjez winy, a žadyn jendželski kaplan nje-může so zmínyc, tajkeho wboheho k smjerći zasudženeho na jeho po-sledni puć přihotować. Naša wina pak je, zo smy žiwi. Nětk dyrbymy žiwi być z tutej swojej winu. Jedneho dnja potom budže wšo nimo, wšo, wójna a Hitler, a potom změjemy nowy nadawk a jón chcemy spraw-nje spjelnić. Budže so jednac wo nutř-kowny wobraz wšitkich tutejch wě-cow a tuteje wójny docyła. Njeńdže wo to, potom wójnu hidźi. Hida je, hdyž smě so tak prajić, pozitiwny afekt. Je nuzne, ju wotkryć. Dyrbi so do swědomja čłowjeka zašćenić, kak banalne, kak mazane je tute rje-mjesto. My dyrbymy wědžeć, zo je

W Pinkasowej synagoze steja napisa-ne na scénach mjena 70 000 Židow z Prahi a wokoliny, kotrychž su za čas okupacije zamordowali.

Jara zajimowaše nas stare židow-ske pohrjebnišćo, kotrež je kopate połne rownych pomnikow, dokelž stare pomniki mjez nowymi pomni-kami stej wostachy, hdyž do starych rowow znowa pohrjebachu.

Dawno njemóžachmy sebi wšitko wobhladać a přez mnoho jenož chwa-tachmy. Tola smy džakowni a wje-sołi, zo mějachmy skladnosć, přeby-wać w tutym starym sławnym měsće pola hospodliwych čěskich přečelow.

Jan Lazar

služba z motyka a lopačom čestniša, dyžli honjenje za „železnym křížom“. Wójna je smjerć, je chorosć, je chu-doba. Zajutřišim wědža to wšitcy a wědža to na někotre lěta. Ale přindže potom nowy lětdžesatk, potom doži-wjeja, kak bajki rosća, kaž kaš. A my dyrbimy potom zaso tu być, kóždy jako dobry syčk.“

„Tu je Wehrmachtheim. Džakuju so Wam, luby bratře. Přinjesće hólcej wěčne słowo a modliće za moju chudu dušu.“

„Za naše chude duše.“

„Na zasowidženje! „Dobru noc“, kaž so zda, jedyn druhemu njemóžemoj přeč.“

Zaudachmoj sej ruce. Wyši lejt-nant Ernst wobroći so, zo by wotešoł. Hladach za nim. Wón džěše schileny, kaž tón, kotryž něšto čězke nosy. A nětko hakle rozumich, štož jeho postrow „Na zasowidženje“ wozna-mjenja, zo bě so rozsudžil, so swo-jemu nadawkej podwolil.

VI

Spušćomny krajan je dał tepić. Co-plota bě dobra po zymnym jastwje, po wětřikojtym puću přez město. Wu-zuch so škornje a rozsudzich so, dwě šalce kofeja dać přihotować. „Za wo-sebity pad“ mi před krótkim Ober-zahlmeister mały kwantum da; to džensa, sej myslach, je „wosebity“ pad. Copla woda je bórže wobstarana. W kuchinje džělatej hišće dwě Wu-krajince. Wonej stej rozumnej a pře-čelnej a z najwutrobnišim „dobry wječor“ a „spasibo“ rozhoňujemy so.

Runje běch so zesydal, jako klepaše do durjow. Balingski zastupi. „Knježe fararjo, mi je jara žel, dyrbjtu tu hišće hosća za noc přiwjesć. Jedna so wo hauptmanna, kiž dyrbi jutře rano wot jow na frontu dale lečeć.“

„Prošu jara“, móžach runje hišće prajić, tuž steješe přizjewjeny hižom pod durjemi.

„Brentano“, praješe a strowješe; prajach swoje mjeno a dach jemu ruku. Wón so wobroći k wojakej:

„Klepajće prošu jutře na poł sed-mich.“

„Haj, knježe hauptmanno, na poł sedmich.“

„Hdy móžu pola was deleka kofej pić?“

„Wot třištworkó na sedmich, knježe hauptmanno.“

„Jara derje. Potom runje hišće dosaha. Džakuju so.“

Wojak, nětko wojersece korektny, strowi a wotendže. Ja njejsym w času rozmoły na ničo drugeho kedźbowal kaž na hlós młodeho oficera a znowa džěše so mi tak, kaž hižom před hodzinu, jako wyši lejtnant Ernst pódla mnje džěše: z hlósom so přecelich. Wón bě zwučeny, přikazać, tón hlós, wězo, čehodla tež nic? Ale při wšěm bě wón lóhki. Tu bě widjeć, zo ma samsna wójna, kotrež dawach runje zle mjena — a ja nohcych žane wróco zwać, tola tež jasny blyšč muskeje nadobnosće. To wězo, tak chcyš so mi zdać, nimale jenož pod znamjenom wopora: hauptmann Brentano so njewróci z wójny!

Hladach na njeho, a nadobo so dopomnich, zo prjedy wobličo wyšeho lejtnanta Ernsta widzał njeběch. Jutře rano jeho lědma spóznaju. Bě to naš puć přez čmowe hasy, naša rozmołwa, tuta tola njewšědna rozmołwa, a wšo bě so stało bjez toho, zo bych wobličo drugeho widzał.

„Wodajće prosu, zo mylu, knježe fararjo. Njemylu rady.“

Ja wotmołwich: „Je tola samozrozumliwje, zo móžeće tu wostać. Wy móžeće w tamnym rózku stwy spać. Ja sam pak dyrbbju hišće něšto wažneho přečitać.“

Brentano stupi k woknu. Nadobo bě wón spodziwnje njeměrný. Wón přindže nimo mojeho blida a widži aktu, kotraž, hišće kručě zapakowana přede mnu ležeše. Dosć widžomne bě na njej napisane „III“.

„III“ w rukomaj duchowneho — to njeje ničo dobreho, wón praješe. „Woznamjenja runje to, štož sej myslisce.“

VII

Čitach aktu:

Fedor Baranowski narodži so 19. nowembra 1920 w Küstrinje jako nje-mandželske džěco. Nan, kiž pólsce rěčeše, bě němski stačan. Wón bě ženjeny. Wo nim poprachuje kóžda notica. Ale tež mać, kotraž so krótko po narodženju tuteho džěca na tekstilneho překupca z mjenom Hoffmann wuda, stara so malo wo hólca. Fedor přindže do zahrodnistwa, potom do Gdanska k wikowarjej, skónčnje zaso do Küstrina. Hač je stajnje šulu wopytał, njeje wěste. Tež wo powołanskim wukublanju njeje ničo zhonić. Hdyž je so wójna započala, bu Baranowski wojak. Je móžno, zo wón tu přeni raz w swojim žiwjenju dósta, štož je za nas wot džěcatstwa jasne: porjadny wobjed, porjadnu wječer, swoje ložo a porjadny nócny měr. Kaserne jako domizna. Kak jara to wšo trjechi, pokaza přispomnjenje, kotrež steji w jeho hewak jara dobrým posudženju: „njedósta ženje póst a žadne hodowne dary“. Nic mjenje wažna je notica: „njechodži ženje k holcam“. Wona steji we wuswědčenju wojerskeho wjednika z domizny: „Baranowski“ — tam rěka — „je měrný, porjadny wojak, kotryž nihdže wosebje njenadpadnje. Wón nima wosebite zajimy, njechodži ženje k holcam.“ Scěhuja dalše přinoški wo wojerskim džěle, dwójce bě zranjeny.

Po druhim zranjenju dósta „železny kříž“. Wón bu „Obergefreiter“. Zranjenja dla přesadžichu jeho do twarnej skupiny. Tam džěta Baranowski w kuchinje, a tu so přeni raz w tym rěči, zo móže rusce a pólsce. Zwotkel to móže, njeje wěste, snano z džěcacych lět w Gdansku. Znajmjejša je to přičina, zo móžeše Baranowski w swojej nowej „jednoće“ hdys a hdys nakupować chodžić.

(Pokročowanje scěhuje)

Mam z wutrobu

Hdyž zetkaja ludžo fararjo, tak so stajnje dopomnja na Božu službu a kak husto wjac w cyrkwi njeběchu.

A při tym njeje knjeni X přečiwu cyrkwi. Měni jenož: „Wěsće, knježe fararjo, bych wšak hižo dawno raz do cyrkwe přišla — sym hakle nje-dawno swojemu mužej rjekla knjez farar, sym prajila, dyrbi myslić, zo smy přečiwu cyrkwi.“

Wy pak wěsće, knježe fararjo, kak to je: W lécu nimam časa a nětko zaso poča zymnišo być. A ja wšak zymu njeznjesu. Mam z wutrobu. Hdy bychmy w swojej cyrkwi kachle měli, kóždu nježelu bych do cyrkwe přišla.“ Knjez farar přeje knjeni X z cyklej wutrobu dobre polěpšenje.

A nětko přindže woprawdže zyma. Farar so bědži nježelu wo nježelu přez blóto a skónčnje přez sněh, zo by k malej cyrkwičce přišo. Z wšěch bokow přichwataja swěrní, kiž maja tež z wutrobu, z nohomaj a z křížom činić. Modla so, spěwaja a slyša to dobre Bože slowo. A jich wutroby so sylnja, kaž tež jich nohi a kříž. Hđež přeco je prawa wosada zhromadžena, njewuwostanje cyrkej zymna.

W lécu noweho léta so stajaja nowe kachle. A w pózdnej nazymje padawaja miłu, rjanu čoplotu.

Farar zetka knjeni X. „Wěsće, knježe fararjo“, praji, „bych wšak zaso jónu... (hladať horjeka!)“

Farar jej njeda dorěcěć. Praji jej: „Nětko mamy skónčnje kachle.“ „Sym wo tym slyšala. Jenož: Ja wšak čoplotu njeznjesu. Mam z wutrobu činić. Hdyž sedžu w čoploće a to mjez druhimi, je mi zlé.“ A při tym njeje knjeni X přečiwu cyrkwi, na žadyn pad:

Ma jenož z wutrobu činić.

Přel. P. W.

(Joachim Schöne: Aus der Kirche geplaudert)

Judaša Išariotowe wobličo

Před wjele lětstotkami měješe wulki wumělc na scěnu katedrale někajkeho sicilianskeho města mólbju namolować z wobrazami z Jezusoweho žiwjenja. Léta dolho wón molowaše. Skónčnje bě wobraz hotowy, pobrachowatej jeno hišće hlownej wosobje, Jezusdžěcatko a Judaš Išariot. Wumělc pytaše daloko a šeroko za dobrymaj modelomaj.

Jónu přechodžowaše so moler po měsće a wuhlada črjódku džěci, kotrež sej hrajkachu. Mjez nimi běše tež dwanaćelětny hólčec, toho wobličo molerjej wutrobu zhrě. To běše wobličo kaž jandželowe — běše drje mazane, ale te bě wón pytał. Nětk je

měješe! Wumělc dowjedže hólčeca do swojeho domu, dzeň wote dnja sydaše hólčec šerpnje na stólcu, doniž njebě wobličo Božeho džěca domolowane. Tola moler njenamaka přikład za Judašowy wobraz. Wjele lět wón pytaše a poča so hižo bojeć, zo wostanje tale wulka mólbja njedokónčena. Njepřestawajcy pytaše. Powěsć wo molerjowych starosćach so bórže rozjnješe. Cyła šwita mužow so pola njeho přizjewi. Wšitcy wo sebi mjenjachu, zo su dosć skaženi, tak zo móhli na Judaša być podobni. Moler pak njeběchu jich wobliča dosć skažena a dosć surowe.

Jónu popoždnu sedžeše wumělc we winowni. Tu pričampa do hosćenca bédny, roztorhany čłowjek a poča prosyć: „Wino, dajće mi wino!“ Prošer bě so sypany. Moler dopomha jemu zaso na noze a wuhlada wobličo, kotrehož jeho hluboko hnuješe. Bě, jako bych do tuteho wobliča hrěchi wšitkich čłowjekow zarjete byle. „Pój sobu —“, rjekny moler, „chcu ći k jědži a drastu dać!“

Skónčnje bě wón přikład za swojeho Judaša namaka! Wodnjno a w nocy moler džělaše, zo by wobraz zahe dosć hotowy był.

Moler molowaše. A prošer, skónčnje wostrozbnjeny, poča wšón zadziwany a naposledk wustróžany na swoju podobiznu wudžerać jako chcył prajić: „Što, to sym ja?“ A jako moler pytny, zo je prošer jara hnuty, přesta molować a rjekny: „Mój syno, što ći je? Chcu ći rady pomhać.“

Njezbožowny čłowjek poča wotře plakać a přikry z wobemaj rukomaj swoje wobličo. Potom z prošacymaj woćomaj na stareho wumělca hladaj džeše: „Njemóžeće so wjace na mnje dopomnić? Před lětami sym tu na samsnym blaku sedzał. Njemóžeće so wjace dopomnić? Waše Jezusdžěcatko ma tola moje wobličo!“

B. Chamberlin

Radosć, kotraž smjerć přewinja

Martrarka Dorotea je w léce 287 w Cezareji w Kapadociskej za Chrystusa wumřěta. My ewangelscy křescenjo wšak žanych „swjatych“ njeznajemy kaž naši katolíscy a prawoslawni sobukřescenjo, ale tych čłowjekow, kotřiž su Jezom Chrysta dla čerpjenje a samo smjerć na so wzali, nje dyrbbimy a nječamaj zabyć. Romski bohóť Sapricius běše Doroteju před sudnistwo přinjesl. Kóždyžkuli pospyt, jej z hroženjom abo ze stódkimi słowami křescansku wěru wurěcěć, wosta bjez wuspěcha. Tež martrarski grat, kotryž jej pokazachu, njemóžeše ju zatrašić. A hdyž přindže přikaz, ju wotprawić, rjekny wona: „Ženje we swojim žiwjenju njejsym tak wjesola byla.“ Džěše zmužice a njebojaznje na wotprawišćo, jako by k wěrowanskemu wotarjej šla.

Nakład Domowina. — Wuchadza z licencu č. 417 nowinskeho zarjada pola předsydy ministerskeje rady NDR jonkróć za měsac. — Rjadyje Konwent serbskich ewangelskich duchownych. — Hłowny zamotwity redaktor: superintendent Gerhard Wirth-Njeswaědidski. — Čisće: III-4-9, Nowa Doba čisćernja Domowiny w Budyšinje.